

מצרים ? לא לעולם חוסן

27.05.2024 | רות וסרמן לנדה | written by

עיקרי הדברים:

1. מאז החתימה על הסכם השלום ב-1979 התאפיינו יחסי ישראל-מצרים על פי רוב בשיתוף פעולה פורה בין דרגי הצבא משני הצדדים, בכל הקשור לסוגיות צבאיות, ביטחוניות ואזוריות-טקטיות. **הסכם השלום עם מצרים היה ונותר נכס אסטרטגי ממעלה ראשונה שיש לשמר.**

2. במקביל, חל נתק כמעט מוחלט בין העמים, למעט "איים" ספוראדיים של שיתוף פעולה. ישראל מעולם לא עמדה על כך שמצרים תשנה את הסילבוס והמסרים האנטי-ישראליים שמועברים דרך קבע לציבור המצרי. **יש לנהוג כלפי מצרים ברגישות מחד גיסא, אולם ההליכה על קצות האצבעות סביבה במשך שנים אינה נכונה וגורמת לנזקים מצטברים מאידך גיסא. בראייה ובתרבות המצרית, כבוד גורר כבוד.**

▪ מחוות "פתיחת" הסכם השלום ומתן אור ירוק להכנסת כלים וכוח אדם צבאי מצרי עודף לחצי האי סיני מחייבים דרישה ישראלית ממצרים לקידום תוכנית סדורה, תחומה בזמן, לשינוי כל החומר הלימודי, לרבות בקרה על מסרים בתקשורת והסתה בכלל, בכל הנוגע למערב ולישראל. כל ניסיון לומר שזה אינו בר ביצוע הינו בבחינת זריית חול בעיני מקבלי ההחלטות.

▪ ההשתלחות הרטורית נגד ישראל אינה יכולה להמשיך כפי שהיא. יש להגיע להבנות בהקשר זה בחדרים סגורים ובאינטימיות אל מול הדרג המדיני הבכיר ביותר.

3. החל מ-2013, עת החליף אלסיסי את קודמו, איש האחים המוסלמים מורסי, הופנו משאבים ניכרים לפיתוח הצבא המצרי. על פי מקורות גלויים, היערכות מצרית משמעותית נרשמה בעשור האחרון בחצי האי סיני, תוך מתן אור ירוק ישראלי ל"פתיחת הסכם השלום" בכל הקשור לתגבור הכוחות והכלים המצריים. **חשוב להכיר בכך שההתחמשות המצרית בסיני עלולה להיות מופנית נגד ישראל בעתיד. מצרים אינה מעריכה שישראל תפתח במלחמה נגדה, וההסתברות שמצרים תפתח במלחמה נגד ישראל או תאפשר לגורם אחר לעשות זאת משטחה נמוכה מאוד בנקודת הזמן הנוכחית. עם זאת, בקונסטלציה אזורית מסוימת, שבה הנכסיות של ישראל תרד משמעותית בשל ערעור מצבה הצבאי נוכח ריבוי הזירות, לצד ערעור יציבות הפנים בישראל והמשך הפניית העורף מצד מדינות המערב כלפיה, עלולה מצרים להפנות גבה לישראל, ויש להיערך לכך.**

4. הדואליות המצרית בכל הנוגע לחמאס.

▪ בעקבות ה-7 באוקטובר וכניסת צה"ל לרצועת עזה החלה מצרים להזהיר מפני פעילות צבאית של ישראל ברפיח, כשטון הזהרותיה מחרף על ציר הזמן. היא חרדה מזליגת פלסטינים מעזה לשטחה, ואינה מעוניינת בהסתננות פעילי חמאס ביניהם. בנוסף, היא אינה מעוניינת ששהות זמנית של פליטים פלסטינים תהפוך להשתקעות קבע, כפי שאירע עם אוכלוסיות פלסטיניות רבות במדינות ערב.

▪ מנגד ² על רקע ההבנה כי סדר גודל כזה של מנהרות כפי שנתגלה על ידי צה"ל מרפיח העזתית למצרים לא יכול היה להתקיים ללא ידיעה ומתן "אור ירוק" מקהיר, ניתן להניח ש"תעשיית המנהרות" אפשרה לחלק מאנשי המשטר המצרי לייצר לעצמם הכנסה נאה. כמו כן, מצרים ביקשה לשמר את עמדת המפתח שלה כמתווכת בין החמאס לבין ישראל בכל משבר פוטנציאלי שעלול לפרוץ, ולהבטיח את עליונותה לעומת קטאר, תורכיה ומדינות נוספות. לפיכך, היא אפשרה לחמאס את צינור החמצן הזה, בדמות המנהרות, כמנוף. חתירתה של קהיר להגמוניה אזורית הייתה ונותרה אינטרס לאומי חשוב.

לא ניתן לעבור לסדר היום על כל הקשור למנהרות החמאס שחוצות מרצועת עזה לסיני. יש למנף את הסוגיה כקלף מיקוח כדי לשוב ולייצר אזור חיץ מוסכם בסיני שבו לא תתאפשר נוכחות צבאית מצרית או ישראלית, תוך מתן ערבויות אמריקניות לכך.

לאור הגילויים, גם לא ניתן להתפשר על אחיזה מוחלטת של צה"ל בצד העזתי של הגבול עם מצרים כדי לחסום הרמטית את צינור החמצן הזה לחמאס.

בנוסף, ולאור החשש שמא יישנו המקרים המתוארים לעיל, לא מומלץ להכניס את המצרים ו/או את הירדנים ו/או פלסטינים (מכל סוג שהוא) לשום תפקיד משמעותי ברצועת עזה לאחר חיסול החמאס ופירוז הרצועה, למעט תפקידי שיקום (הנדסה, בנייה וכיו"ב), לפחות עד לשינוי משמעותי וארוך טווח (פירוז, חינוך).

5. לא ניתן יהיה לוותר במקביל על הנוכחות הצבאית הישראלית ברצועת עזה, לפרק זמן משמעותי אך תחום, על מנת לסיים את הפעילות המתבקשת נגד גורמי הטרור. אם פעילות זו תתבצע מבלי שצעד זה יתוגבר במערכת חינוך (רשמית ובלתי רשמית) "אלטרנטיבית", שאת אותותיה ניתן יהיה לראות רק בעוד שנים, לא תהא כל תועלת בשפיכות הדמים של חיילינו.

6. במסגרת חתירה להסדרת שטחי רצועת עזה ויהודה ושומרון, יש לחתור לשכנוע איחוד האמירויות ליטול אחריות על החינוך ויצירת מערכות אלטרנטיביות להעברת מסרים. היא עשתה זאת בהצלחה בשטחה.

7. לא מן הנמנע שחלה התקרבות מסוימת בין קהיר לטהרן נוכח היחלשותה של ארה"ב באזור והתפיסה המצרית כי ישראל נחלשת נוכח המתקפה הרב-זירתית עליה. התקרבות כזו עשויה להסביר את הצטרפות קהיר ליוזמת דרום אפריקה נגד ישראל בזירה הבינלאומית, כשאיראן מעודדת ומתמרצת את שתיהן. יש הכרח לבחון לעומק את הקשרים הללו ואת נסיבות פנייתה של קהיר לבית הדין הבינלאומי לצדק, כמו גם את טיב המפגשים בין בכירים מצרים ואיראנים בשנה האחרונה.

רקע

מאז החתימה על הסכם השלום ב-1979 התאפיינו יחסי ישראל-מצרים, על פי רוב, בשיתוף פעולה פורה בין דרגי הצבא משני הצדדים, בכל מה שקשור לסוגיות צבאיות, ביטחוניות ואזוריות-טקטיות. זאת, כשבמקביל חל נתק כמעט מוחלט בין העמים. נדבך משמעותי בראיית המצרים בהסכם השלום [1] זה שהתייחס להסדרת הסוגיה הפלסטינית [2] העניק לשלטון מובארכ את ההצדקה הדקלרטיבית להימנעות מקידום יחסי מסחר, תרבות, תיירות ועוד. כך, לא מומשו רוב הנדבכים שהרכיבו את הסכם השלום, למעט אלה שעסקו כאמור בסוגיות ביטחוניות בילטרליות ואזוריות.

ב-2005, רגע לפני ביטול הסכם הסחר המצרי-אמריקני שהעניק למצרים את האפשרות לייצא לארה"ב מוצרי טקסטיל פטורים ממכס, הסכימה קהיר [3] כשגבה ממש אל הקיר [4] לחתום מול ארה"ב על הסכם להקמת Qualifying Industrial Zones, דבר המאפשר לאזורים מוגדרים במצרים לייצר ולייצא לארה"ב מוצרים מסוימים כשהם פטורים ממכס, בתנאי שאחוז מסוים מחומרי הגלם מגיע מישראל.

לאורך השנים קודמו אומנם שיתופי פעולה בקנה מידה זעיר בין המדינות, למשל בתחום האגרו-טכנולוגיה, אולם על ציר הזמן אלה לא החזיקו מעמד, והמצרים שדגלו בשיתוף פעולה עם ישראל הוחרמו ונודו בקרב עמיתיהם בחברה המצרית. כל גורם תרבות שניסה לשתף פעולה עם עמיתים ישראלים, לרבות סופרים, זמרים, קולנוענים, שחקנים ועוד, עבר כמעט באופן מיידי חרם מקצועי מטעם חבריו לאיגוד המקצועי הרלוונטי. האיגודים המקצועיים שימשו לאורך השנים ככר פורה לפעילות חשאית של האחים המוסלמים (אח"ס). הם אומנם לא הזדהו רשמית ככאלה (שכן הדבר אסור על פי חוק במצרים), אולם אנשי האח"ס השתרבבו באופן שיטתי ועקבי לכלל האיגודים המקצועיים במדינה וחיזקו בהם את הסנטימנט האנטי-ישראלי, שהיה קיים ממילא במידה כזו או אחרת בקרב רוב הציבור.

ברקע לכך, המשטר המצרי דגל לאורך השנים באימוץ רטוריקה אנטי-ישראלית מובהקת, בין היתר כדרך להסיט את תשומת לב הציבור מבעיות הפנים הרבות במצרים. מגמה זו באה לידי ביטוי בין היתר בכלל הביטאונים והעיתונים שהתפרסמו במצרים, הן אלה שהיו מזוהים עם ה"אופוזיציה" והן אלה שהיו מוכרים כשופרי הרשמיים של השלטון. מעבר לרטוריקה אנטי-ציונית הירבו כלי התקשורת לכלול גם מסרים אנטישמיים מובהקים, לרבות שימוש בקריקטורות

ובאזורים בעלי מאפיינים אנטישמיים. לצד כל זה, ישראלים לא הורשו להופיע בכלי התקשורת המצריים, עובדה שגרמה לכל הדיונים שהתנהלו בתוכניות האקטואליה בנושא ישראל להתקיים ללא כל ייצוג ישראלי. הגם שערוך אל-ג'זירה נחסם לא אחת בארץ הנילוס, בשל הביקורת החריפה שהושמעה על ידי כתביו על הנשיא מובארכ ובשנים האחרונות נגד הנשיא אלסיסי, הציבור הרחב במצרים נחשף למספיק מקורות ערביים נוספים שסיפקו מנת יתר של אנטישמיות ואנטי-ישראליות.

המוזיאונים ומוסדות התרבות שעסקו באופן כלשהו בישראל הציגו אותה כאויבת, מבלי שעובדת החתימה על הסכם השלום תועבר באופן ברור למבקרים. כמו כן, הסילבוס בבתי הספר הממלכתיים ברחבי המדינה הזין את הדור הצעיר במסרים אנטי-ישראליים ואנטישמיים מובהקים. מגמה זו הופחתה במידת מה בשנים האחרונות ² בדגש על בתי הספר היסודיים ³ זאת מתוך ניסיון להצטייר כמי שהופכת בהדרגה למכילה וסובלנית יותר בעיני המערב. עם זאת, התהליך מתנהל באיטיות מטריפה וטרם התרחב לחטיבות הביניים והתיכונים, לא כל שכן לקמפוסים ברחבי המדינה.

אם כן, המשטר המצרי הזין וממשיך להזין את המצרים במסרים אנטי-ישראליים, עובדה המקשה עליו דרך קבע לנקוט צעדים שעלולים להיתפס כפרו-ישראליים, אף אם אלה מקדמים את הביטחון הלאומי המצרי. לפיכך, כמו מדינות ערביות נוספות באזור, מצרים ממשיכה לנקוט מדיניות דואלית בכל הקשור בישראל. כלפי פנים היא ממשיכה לטפח את האנטי-ישראליות ונאלצת לתחזק את הציפייה של הציבור המצרי ממנהיגיו שיינקטו צעדים מדיניים-ביטחוניים-כלכליים ואחרים נגד ישראל. מנגד, ומתוקף האינטרסים הביטחוניים והאסטרטגיים האזוריים המשותפים של מצרים ושל ישראל (דוגמת שמירה על יציבות אזורית, היעדר זליגת הטרור האסלאמיסטי מרצועת עזה לתוך שטח סיני, היעדר מתן אפשרות לתאי טרור לצמוח בשטח סיני, ועוד), המשטר המצרי משתף פעולה עם מדינת ישראל, כשבמקביל הוא מנסה להנמיך את הפרופיל הציבורי של שיתוף הפעולה הזה, בעיקר כלפי הציבור המצרי פנימה.

ישראל מעולם לא עמדה על כך שמצרים תשנה את הסילבוס והמסרים השליליים הללו ותשנה ⁴ בהדרגה, אך בנחישות ⁵ את תפיסת הציבור הרחב במצרים כלפי ישראל והשלום עימה.

כך, למשל, כשנורה תייר ישראלי שביקר במצרים באוקטובר 2023 בידי מי שאמור היה לאבטח את הקבוצה, הנמיך המשטר המצרי את הפרופיל הציבורי של הפרשה עד לכדי כך שהעלים אותה כמעט לגמרי. ישראל הרשמית שיתפה פעולה עם השקטת האירוע במקום לדרוש ממצרים לנקוט צעדים מעשיים להפחתת ההסתה בשטחה. עוד קודם לכן, כשחייל מצרי ירה למוות בשני לוחמים ישראלים בגבול ישראל-מצרים, אומנם פורסם שמו של היורה, שזכה להאדרה בקרב רבים בציבוריות המצרית, אך המשטר המצרי ניסה בכל כוחו להפחית מהפרופיל הציבורי של הפרשה, ונטען שמדובר היה בחייל שנקלע לקרב יריות בשוגג ולפיכך ירה בחייל ובחיילת הישראלים. הטענה המשונה, שבצדק נתקלה בחוסר הבנה מוחלט בציבור הישראלי, שימשה את המשטר המצרי בכך שהוא מזער את מוטיב הכוונה הלאומנית במעשה, על מנת שלא להאדיר את

היורה בעיני הציבור הרחב ולייצר בקרב המצרים מוטיבציה לפעולות דומות נוספות. ישראל הרשמית בחרה שלא לשקף לציבור הישראלי או המצרי מציאות שונה, ושיתפה פעולה עם מצרים בהשקטת הפרשה על מנת לשמר את היציבות והשקט, שוב במקום לעמוד על כך שההסתה הקיימת במצרים נגד ישראל תטופל.

התעצמות והתחמשות

החל מ-2013, עת החליף אלסיסי את קודמו, איש האחים המוסלמים מורסי, הופנו משאבים ניכרים לפיתוח הצבא המצרי.

על פי מקורות גלויים, היערכות מצרית משמעותית נרשמה בעשור האחרון בחצי האי סיני, תוך מתן אור ירוק ישראלי ל"פתיחת הסכם השלום" בכל הקשור לתגבור הכוחות והכלים המצריים. זאת, לטובת ייעול הטיפול המצרי באיום הטרור מבית, בדגש על זרועות מקומיות של ארגוני אסלאם קיצוני, דוגמת דאע"ש ואלקאעידה.

בתוך כך הוקמו בסיני שדות תעופה ונמלים צבאיים חדשים, עשרות גשרים ומעברים חדשים על תעלת סואץ. בנוסף הוקמו מפקדות ויחידות צבאיות חדשות באזור ועובו מערכות קיימות, התרחבה המערכת הלוגיסטית הצבאית והתבצע מעבר הדרגתי שיטתי לחימוש מודרני בכלל הצבא המצרי, כולל בתחום הטק"ק.

הדואליות בכל הקשור בחמאס

אין ספק שמצרים הרשמית מבינה היטב מה הוא חמאס ומה טיב יחסיו עם ארגון האחים המוסלמים, שאומנם הוקם בשנות ה-20 של המאה הקודמת במצרים, אולם נאסר על פי חוק במדינה כבר שנים. החוקה המצרית אוסרת על כל פעילות או התארגנות פוליטית שבסיסה דת כזו או אחרת, לרבות תנועת האחים המוסלמים. המודיעין המצרי עוקב בקפידה אחר כל רמז של פעילות מטעם ארגונים אסלאמיסטיים בתוך מצרים, ואילו גורמי האכיפה נוקטים יד קשה מאוד נגד כל פעילות כזו מבית.

אין ספק שמצרים חרדה מזליגת פלסטינים מעזה לשטחה, שכן היא אינה מעוניינת בהסתננות פעילי חמאס ביניהם. בנוסף, היא אינה מעוניינת ששהות זמנית של פליטים פלסטינים תהפוך להשתקעות קבע, כפי שאירע עם אוכלוסיות פלסטיניות רבות במדינות ערב. זאת בשל פוטנציאל העוני, הפשיעה, הקיצוניות והטרור שעלולים להשתלט על אוכלוסייה מוחלשת זו, בעידוד גורמים אסלאמיסטיים קיצוניים (בין אם חמאס ובין אם תאי טרור מקומיים אחרים).

יתרה מזו, ובניגוד מוחלט לרטוריקה הפרו-פלסטינית של המשטר המצרי, יחסו כלפי אוכלוסייה זו אינו שוויוני לאורך שנים. כך, לדוגמה, פלסטיני/ת שנישאים לאזרח מצרי לעולם לא יזכו באזרחות מצרית.

מה, אם כן, בכל זאת גרם למצרים הרשמית להעלים עין מעשרות מנהרות משמעותיות שחשף צה"ל עם היכנסו לרפיח? שהרי, עידוד תנועת החמאס אל ומתוך חצי האי סיני אמורה הייתה להדליק כל נורה אדומה אפשרית לאור האמור לעיל.

בכיר החמאס, מוסא אבו מרזוק, ציין בריאיון שהעניק ב-2013 שראש המודכ"ל הקודם, עומר סולימאן, סייע לתנועה ומנע כל ניסיון לפרק אותה. את דבריו, כמובן, יש לקחת עם קורטוב של מלח, אולם עובדתית המנהרות קיימות, והחמאס התחמש באמצעותן באופן שקשה לערער עליו, כפי שהתבהר לאחר אירועי ה-7 באוקטובר. ב-2017 נראה היה שחל שיפור ביחסי מצרים עם החמאס בעזה, לאחר שמנהיגי התנועה פרסמו גרסה מעודכנת של אמנת התנועה ובה הם עמעמו את הקשר עם האחים המוסלמים לכאורה.

מעבר לכסף שהשתלשל לכיסיהם של חלק מאנשי המשטר המצרי מ"תעשיית המנהרות", הרי שההיקף הניכר של המנהרות שהתגלו מצביע על החלטה אסטרטגית, בדרג בכיר, או לכל הפחות העלמת עין מכוונת בדרג הבכיר ביותר. בשום אופן לא ניתן היה להתעלם ממספר כזה של מנהרות הברחה בצומת כל כך רגיש ובאזור כל כך נפיץ. ניתן להעריך, בין היתר, שמצרים ביקשה לשמר את עמדת המפתח שלה כמתווכת בין החמאס לבין ישראל, בכל משבר פוטנציאלי שעלול לפרוץ, ולהבטיח את עליונותה לעומת קטאר, תורכיה ומדינות נוספות. לפיכך, היא אפשרה לחמאס את צינור החמצן הזה כמנוף. חתירתה של קהיר להגמוניה אזורית הייתה ונותרה אינטרס לאומי חשוב.

עם זאת, נשאלת השאלה: כיצד יעלה על הדעת שמצרים תסתכן במשחק באש, לא פחות, עם פעילי חמאס, כשרק ב-2008 היא חוותה על בשרה את חדירתם לשטחה ורציחתם של קצינים מצרים? כפי שהיא נוהגת בכל נושא ² בדואליות אופיינית: חתימה על הסכם שלום עם ישראל וחתירה ליצירת נתיבי סחר ושיתוף פעולה עם ארה"ב מחד גיסא, והזנת הציבור המצרי במסרים אנטי-מערביים ובעיקר אנטי-ישראליים בעליל מאידך גיסא; שנאה תהומית כלפי תורכיה וקטאר, ששליטיהן השפילו וביקרו את השליט המצרי בדרכים שונות לאורך השנים וטיפחו את תנועת האחים המוסלמים המאיימת על המשטר במצרים, ובמקביל ³ קידום נתיבי פיוס והבנה עם אותן מדינות; "טיפוח" יריבות וחשדנות ארוכות שנים עם איראן השיעית, שקראה לאורך שנים ארוכות לאחד הרחובות המרכזיים בבירתה על שם רוצחו של הנשיא המצרי המנוח סאדאת, אסלאמבולי, בעוד שאת השאה הפרסי קברה מצרים ברוב הדר ופאר באחד המקומות היפים והמרשימים ביותר במרכז קהיר, ובמקביל אירחה לאחרונה משלחת איראנית בכירה בשטחה, שהניבה התקרבות שדורשת מעקב. כחוט השני, ניתן להבחין בדואליות ובניסיון להיות "גם וגם", לשחק בכל המגרשים ולא לבחור באף צד.

מתגובותיה החריפות של מצרים נוכח הנחישות הישראלית לפעול ברפיח ניכר שהיא מאוד לא מעוניינת בחשיפת מערכת המנהור מהרצועה לשטחה. זה אף מעלה תהיות באשר לגילויים פוטנציאליים נוספים שעלולים להביך את המשטר המצרי (הסתננות בכירים מטעם החמאס לשטח מצרים, הברחת חטופים למצרים ואף מעבר, ועוד). בהקשר זה, בולטת הצטרפות קהיר

למאמץ הדרום-אפריקני בבית הדין הבינלאומי בהאג. האם מדובר בניסיון להחריף את הלחץ על ישראל במטרה למנוע ממנה להוסיף ולהתקדם לתוך רפיח, תוך מינוף כוחה של מצרים בזירה הבינלאומית, שבה נוקטת מצרים עמדה אנטי-ישראלית מובהקת לאורך השנים?

או שמא טומן הצעד הזה רובד נוסף, וכמו דרום אפריקה, שמפלגת השלטון שלה, ה-ANC, "מכרה את נשמתה לשטן" האיראני, תמורת סילוק חובותיה שהצטברו, צפויה גם מצרים לזכות בתמורה כלשהי מטהרן על מאמציה? בהנחה שעל הדברים להיבחן ביתר שאת, לא כדאי ואין צורך להישען על ספקולציות אלא רק לוודא שהן נבחנות לעומק. מה שברור הוא שמצרים הרשמית לא יכלה שלא לדעת ו/או לאפשר את שהתבצע במנהרות רחבות ההיקף שהתגלו ברפיח.

קריקטורה פלסטינית נגד נשיא מצרים א-סיסי

- הסכם השלום עם מצרים היה ונותר נכס אסטרטגי ממעלה ראשונה שיש לשמר.
- לשם כך, על הדרג המדיני הבכיר ביותר לפתח מערכת קשרים אינטימית, לאורך זמן, עם בכירי המשטר המצרי. שיתופי הפעולה והשיח בין דרגי הצבא, בכירים ככל שיהיו, אינם תחליף לכך. חשיבות הקשר ו/או היעדרו מתגלים בדיוק ברגעי משבר רגישים כפי שאנו חווים כיום. לשם כך, קיים הכרח לייצר הזדמנויות לפגישות עיתיות, בארבע/שש/שמונה עיניים בין ראש ממשלת ישראל ונשיא מצרים. ניתן תחילה להביא לכדי קיומן באמצעות לחץ אמריקני.
- יש לנהוג כלפי מצרים ברגישות מחד גיסא, אולם ההליכה על קצות האצבעות סביבה במשך שנים איננה נכונה וגורמת לנזקים מצטברים מאידך גיסא. בראייה ובתרבות המצרית, כבוד גורר כבוד.
- מחוות "פתיחת" הסכם השלום ומתן אור ירוק להכנסת כלים וכוח אדם צבאי מצרי עודף לחצי האי סיני מחייב דרישה ישראלית ממצרים לקידום תוכנית סדורה, תחומה בזמן, לשינוי כל החומר הלימודי, לרבות בקרה על מסרים בתקשורת והסתה בכלל בכל הנוגע למערב ולישראל. כל ניסיון לומר שזה אינו בר ביצוע הינו בבחינת זריית חול בעיני מקבלי ההחלטות.
- ההשתלחות הרטורית נגד ישראל אינה יכולה להמשיך. יש להגיע להבנות בהקשר זה בחדרים סגורים ובאינטימיות אל מול הדרג המדיני הבכיר ביותר.
- חשוב מאוד להבין שההתחמשות המצרית בסיני עלולה להיות מופנית נגד ישראל בעתיד. מצרים אינה מעריכה שישראל תפתח במלחמה נגדה, וההסתברות שמצרים תפתח במלחמה נגד ישראל או תאפשר לגורם אחר לעשות זאת משטחה נמוכה מאוד בנקודת הזמן הנוכחית. עם זאת, בקונסטלציה אזורית מסוימת שבה הנכסיות של ישראל תרד משמעותית, בשל ערעור מצבה הצבאי נוכח ריבוי הזירות, לצד ערעור יציבות הפנים בישראל והמשך הפניית העורף מצד מדינות המערב כלפיה, מצרים עלולה להפנות גבה לישראל, ויש להיערך לכך.
- לא ניתן לעבור לסדר היום על כל הקשור למנהרות החמאס שחוצות מרצועת עזה לסיני. יש למנף את הסוגיה כקלף מיקוח כדי לשוב ולייצר, בהסכמה, אזור חיץ בסיני שבו לא תתאפשר נוכחות צבאית מצרית או ישראלית, תוך מתן ערבויות אמריקניות לכך.
- לאור הגילויים, לא ניתן להתפשר על אחיזה מוחלטת של צה"ל בצד העזתי של הגבול עם מצרים כדי לחסום הרמטית את צינור החמצן הזה לחמאס.

- לא מומלץ להכניס את המצרים ו/או את הירדנים ו/או פלסטינים מכל סוג שהוא לשום תפקיד משמעותי ברצועת עזה לאחר חיסול החמאס ופירוז הרצועה, למעט תפקידי שיקום (הנדסה, בנייה וכיו"ב).
- יש לחתור לשכנוע איחוד האמירויות ליטול אחריות על החינוך ברצועת עזה וביהודה ושומרון ועל יצירת מערכות אלטרנטיביות להעברת מסרים. היא עשתה זאת בהצלחה בשטחה. אסור להתעלם מהמשך ההסתה ברצועת עזה.
- הנוכחות הצבאית הישראלית ברצועת עזה, לפרק זמן משמעותי אך תחום, הינה בלתי נמנעת, על מנת לסיים את הפעילות המתבקשת נגד גורמי הטרור. אם פעילות זו תתבצע מבלי שצעד זה יתוגבר במערכת חינוך (רשמית ובלתי רשמית) "אלטרנטיבית" גם ברצועה וגם ביהודה ושומרון, שאת אותותיה ניתן יהיה לראות רק בעוד שנים, לא תהא כל תועלת בשפיכות הדמים של חיילינו.